

SAMARBEID MED KINESISKE INSTITUSJONER – KONTEKST OG REFLEKSJONER

UiBs KOMPETANSEUTVALG FOR KINA

UNIVERSITETET I BERGEN

UiB og Kina

Utgangspunktet for Universitetet i Bergens samarbeid med andre partnere er ønsket om å jobbe med de beste for å bli bedre sammen. Noen av verdens fremste fagmiljøer finnes i dag i Kina. Sterk politisk og finansiell satsing har på relativt kort tid gjort Kina til en global storaktør innen forskning og utdanning. I dag har Kina et av de største FoU-budsjetter i verden, og mellom 2500 og 3000 universiteter.¹ De siste tiårene har høyere utdanning i Kina endret seg fra å rette seg mot de få, til å være et tilbud for de mange. Det blir stadig flere kinesiske studenter – både i Kina og ved universiteter og høyskoler i andre land. Den kinesiske FoU-sektoren kjennetegnes av konkurranse og sterk internasjonal orientering. Kina har også etablert seg som en stadig mer populær destinasjon for utvekslingsstudenter.² Ekspansjonen handler ikke bare om størrelse, men også om kvalitet. Kinesiske fagmiljøer bidrar nå til å definere den internasjonale forskningsfronten innen flere fagfelt.³

I motsetning til en rekke andre land, har Norge ikke en nasjonal, koordinert strategi eller plattform for FoU-samarbeid med Kina.⁴ Dette er ikke bare stikk i strid med internasjonale råd fra både sektoren selv og politiske myndigheter, men det hindrer også tiltrengt erfaringsutveksling og elementær koordinering mellom institusjoner og fagmiljøer.⁵

UiB har lange tradisjoner for samarbeid med kinesiske institusjoner innen både forskning og utdanning. Vi har som eneste universitet i Norge en egen handlingsplan for Kina. Det er nedsatt et eget utvalg som skal følge opp handlingsplanen, sikre erfaringsutveksling internt ved institusjonen og gi strategiske innspill til ledelsen. UiBs prioriteringer er en erkjennelse av at solid institusjonell kunnskap om Kina, den kinesiske utdanningssektoren og bredere samfunnsforhold er premisser for vellykkede samarbeid med kinesiske partnere. Dette er også bakgrunnen for at det nå fremmes et dokument med kontekst og refleksjoner om dette samarbeidet.

Hvorfor et slikt dokument?

Kompetanseutvalget ved UiB har tatt initiativ til å utarbeide et dokument med kontekst og refleksjoner rundt akademisk samarbeid med kinesiske partnere. Det er flere grunner til at vi mener at et slikt dokument er ønskelig. Vårt premiss er at *alt* forpliktende samarbeid UiB inngår bør bygge på informerte valg. Det gjelder også FoU-samarbeid med Kina.

Kina vil være en betydelig aktør i den globale kunnskapssektoren i det 21. århundre. Samtidig som potensialet og mulige gevinster synes stort, representerer akademisk samarbeid med kinesiske partnere særlige utfordringer som skiller seg fra mange – men ikke alle – andre land. Den politiske styringen av en rekke institusjoner i Kina, inkludert universitetene, har både blitt sterkere og mer samordnet de siste

¹ For ekspansjonen av kinesiske universiteter, se for eksempel Andreas Schleicher, direktør for høyere utdanning i OECD, «China opens a new university every week», *BBC*, 16. mars 2016, <https://www.bbc.com/news/business-35776555> (lest august 2019)

² Spriggs, Stephen (2018), «University life in: China», 2. juli 2018, *The Times Higher Education*, <https://www.timeshighereducation.com/student/advice/university-life-china> (lest august 2019)

De fleste av de utenlandske studentene i Kina kommer fra andre asiatiske land. Se blant andre professor emeritus Philip G. Altbach (2019), «The coming 'China crisis' in global higher education», 6. april 2019, *University World News*, <https://www.universityworldnews.com/post.php?story=20190403104242366> (lest august 2019)

³ I 2016 var Kina det landet som kunne vise til nest-flest publikasjoner i internasjonale tidsskrift (forskere ved amerikanske universiteter hadde flest). Se Bekkers, Frank, Oosterveld, Willem og Paul Verhagen (2019), *Checklist for Collaboration with Chinese Universities and Other Research Institutions*, The Hague Centre for Strategic Studies, <https://hcss.nl/report/checklist-collaboration-chinese-universities-and-other-research-institutions> : 3.

⁴ Dette står blant annet i sterk kontrast til Danmark og Sverige, se for eksempel Regjeringskansellet, Näringsdepartementet (2018), Sverige och Kina – stärkt samverkan för en hållbar framtid! Ett kunnskapsunderlag om innovation, forskning och hög utbildning, https://www.regeringen.se/4aac8b/contentassets/5f0e9147360c4940a8cac5139fa949b3/sverige-och-kina_starkt-samverkan_rapport.pdf (lest januar 2019), Regjeringskansellet, Utrikesdepartementet, «Arbetet i frågor som rör Kina», <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/skrivelse/2019/10/regeringens-skrivelse-20192018/> (lest oktober 2019) og Utdannings- og forskningsministeriet (det danske kunnskapsdepartementet) (2008), *Strategi – vidensamarbejde mellem Danmark og Kina*, <https://ufm.dk/publikationer/2008/filer-2008/strategi-vidensamarbejde-danmark-kina-sammenfatning.pdf>

⁵ For betydningen av informasjonsutveksling mellom institusjoner, se blant andre Australian Government, Ministry of Education, University Foreign Interference Task Force (2019), *Guidelines to Counter Foreign Interference in the Australian University Sector*, <https://docs.education.gov.au/node/53172>; 22–23.

årene.⁶ Det inkluderer også større kontroll av den akademiske virksomheten som foregår på campus.⁷ Både i media og fra politisk hold blir det også rapportert om det som oppleves som forsøk på kinesisk «soft power» påvirkning ved universiteter i flere land.⁸ For enkelte institusjoner og fagmiljø, har dette ført til at eksisterende og/eller planlagte samarbeid har blitt kansellert.⁹

Denne diskusjonen kan ikke frikobles fra den spente globale, politiske konteksten den foregår i. Gitt det komplekse geopolitiske bildet, fremstår internasjonalt akademisk samarbeid som kanskje viktigere enn noen gang. Aktører innen forskning og høyere utdanning har potensiale til å kunne bygge broer på tvers av politiske, kulturelle og institusjonelle grenser. Ledende eksperter har argumentert for at økt global polarisering ikke bare gjør det ekstra viktig å opprettholde, men også å utvide internasjonalt akademisk partnerskap i årene fremover.¹⁰

Internasjonalt samarbeid stiller store krav til institusjonene. For en institusjon som selv er kunnskapsleverandør til samfunnet, er forventningene til kunnskapsbasert ledelse ekstra stor.

Dette dokumentet har flere formål. For det første, vil det kunne bidra til ytterligere bevisstgjøring og refleksjon rundt UiBs samarbeid med kinesiske institusjoner. Forskning og utdanning er aldri nøytrale størrelser og fungerer – uansett fagfelt – i en samfunnsmessig kontekst. Vi mener at en bevisstgjøring rundt dette er viktig utfra hensyn til risikovurderinger (som for eksempel teknologi, persondata etc.) i ordets bredeste forstand. Fortløpende risikovurderinger er et ledelsesansvar både på institusjonelt og nasjonalt nivå. Dette, utfra hensyn til studenter og ansatte, og med referanse til faglig kvalitet og institusjonell integritet.¹¹ Innenfor dagens kontekst, representerer det å finne en fornuftig balanse mellom paranoia og naivitet kanskje den aller største utfordringen for akademiske institusjoner som ønsker å samarbeide med partnere i Kina. Vi mener at kombinasjonen av solid kunnskap og grundig refleksjon er nøkkelen her, noe som også er forsøkt gjenspeilet i teksten. Selv om UiB har lang og i all hovedsak positive erfaringer med samarbeid med kinesiske partnere, er det likevel viktig å være bevisst på at den kinesiske utdanningssektoren er sentralstyrt og et strategisk viktig virkemiddel for myndighetene til å oppnå en rekke målsetninger også av politisk og ideologisk karakter. Internasjonalt samarbeid i all forstand, også partnerskap med institusjoner i Kina, skal aldri gå på bekostning av UiBs kjerneverdier om faglig integritet, akademisk og kunstnerisk frihet. Samtidig er det heller ikke holdbart dersom kinesiske forskere og studenter blir systematisk mistenkeliggjort på grunn av sin opprinnelse, og at dette fører til at viktig kunnskapsutveksling stopper opp.

For det andre vil eksistensen av et slikt dokument være i samsvar internasjonale råd. Det blir utarbeidet stadig flere rapporter om forsknings samarbeid med Kina. Vi har merket oss samtidigheten i når disse

⁶ Dette er en utvikling som kan spores tilbake i tid. Det såkalte «Dokument 9» som våren 2013, kan sees som et vendepunkt i retning sterkere kontroll av både form og innhold – inkludert ideologi. Se gjerne «Document 9: A ChinaFile Translation: How Much Is a Hardline Party Directive Shaping China's Current Political Climate?», *ChinaFile*, 8. november 2013, <http://www.chinafile.com/document-9-chinafile-translation> (lest august 2019)

⁷ Dette kommer blant annet til uttrykk gjennom rapportering av stadig flere saker som har rammet både enkeltforskere og studenter. Se for eksempel Ruth, Jennifer og Yu Xiao (2019), «Academic Freedom and China», *Academe*, Vol 105:4, <https://www.aaup.org/article/academic-freedom-and-china#.XeJkXi2ZM1I> (lest desember 2019)

⁸ Se blant andre Charles Edel, Vicky Xiuzhong Xu, Bilahari Kausikan, Bethany Allen-Ebrahimian, Anna Hayes, Thorsten Benner, Sophie Richardson, Larry Diamond og Joanna Chiu (2019), «How Should Universities Respond to China's Growing Presence on Their Campuses? A ChinaFile Conversation», *ChinaFile* 4. November 2019, <http://www.chinafile.com/conversation/how-should-universities-respond-chinas-growing-presence-their-campuses>, House of Commons, Foreign Affairs Committee (2019), A cautious embrace: defending democracy in an age of autocracies, <https://publications.parliament.uk/pa/cm201920/cmselect/cmfa/109/10902.htm>

særlig 5–8, Mercator Institute for Chinese Studies, *China Update*, 16/2019, «European universities contend with Chinese meddling», <https://www.merics.org/en/newsletter/china-update-162019#china-and-the-world>, Joske, Alex (2018), «Picking flowers, making honey. The Chinese military's collaboration with foreign universities», *Australian Strategic Policy Institute*, https://s3-ap-southeast-2.amazonaws.com/ad-aspi/2018-10/Picking%20flowers%2C%20making%20honey_0.pdf?H5sGNawXqMgTG_2F2yZTQwDw6OyNfH.u

⁹ *Financial Times* 27. oktober 2019, «London School of Economics Academics Outraged by proposed China Programme», <https://www.ft.com/content/2dd5ed50-f538-11e9-a79c-bc9acae3b654>, *The Telegraph* 14. november, «Prague university closes Chinese Centre after staff failed to disclose payments from Chinese embassy», <https://www.telegraph.co.uk/news/2019/11/14/prague-university-closes-chinese-centre-staff-failed-disclose/>

¹⁰ Se blant andre professor Simon Marginson, direktør ved ESRC/OFSRE Centre for Global Higher Education, Oxford University, «How should universities respond to the New Cold War», *University World News* 16. november 2019, <https://www.universityworldnews.com/post.php?story=20191112103413758> (lest november 2019)

¹¹ Se for eksempel Australian Government, Ministry of Education, University Foreign Interference Task Force (2019), *Guidelines to Counter Foreign Interference in the Australian University Sector*, <https://docs.education.gov.au/node/53172> (lest november 2019), The Dutch Ministry of Foreign Affairs (2019), *Netherlands and China: A New Balance*, <https://www.government.nl/documents/policy-notes/2019/05/15/china-strategy-the-netherlands--china-a-new-balance>

rapportene har blitt utarbeidet, og ikke minst samstemtheten i virkelighetsbeskrivelsen og de tydelige rådene som blir gitt.¹² Rapportene er utarbeidet i en rekke ulike land særlig de to siste årene, og av en bred vifte av instanser som departementer, tenketanker og sektoren selv. Samtlige rapporter understreker at en bevisst strategi og koordinerte tiltak er nødvendige forutsetninger for å kunne inngå fruktbare samarbeid med kinesiske utdanningsaktører. Internasjonale rapporter understreker også behovet for å skille mellom akademisk samarbeid og annet samarbeid med Kina, ettersom utdanningssektoren har noen spesielle utfordringer – særlig i forhold til akademisk og kunstnerisk frihet.¹³

For det tredje er dette en konkret oppfølging av UiBs handlingsplan for Kina, og komplementerer UiBs øvrige arbeid med FoU-institusjoner i Kina. Handlingsplanen identifiserte fire innsatsområder og målsetninger; i) UiB skal være ledende i Norge på forskningssamarbeid med Kina, ii) UiB skal ha et ledende utdannings- og utvekslingstilbud med Kina, iii) UiB skal være en ettertraktet kompetanseinstitusjon på Kina og iv) UiB skal bidra til kunnskapsbasert samfunnsutvikling, god formidling og dialog om Kina.¹⁴ Det kan presiseres at handlingsplanen også inkluderer Hongkong.

For at UiB skal kunne nå institusjonens mål, forutsetter det at vi vet hva vi gjør, hvorfor og hvordan vi skal jobbe sammen med aktører i Kina. Suksess er betinget av langsiktige horisonter – også i form av økonomiske satsinger. Angående *hva* vi gjør, er UiB i gang med ytterligere samordning av egen aktivitet i Kina, og vil blant annet publisere en egen nettressurs med institusjonenes egne studenter og forskere som primære målgrupper. Når det gjelder *hvorfor* vi skal samarbeide med partnere i Kina, bør nedenfra-og-opp prinsippet være styrende. Faglige interesser og ønsket om faglige gevinster skal alltid ligge til grunn. UiBs ledelse er også tydelige på at deres rolle er å legge til rette for samarbeid som er av interesse for forskere og fagmiljøer ved UiB. Kompetanseutvalget mener det kan være grunn til å stille spørsmål om ikke UiB også med fordel kunne ha utarbeidet en overordnet samarbeidsstrategi i forhold til kinesiske partnere. Samtidig trenger både enkeltindivider, fagmiljøer og UiB som organisasjon noen koordinater for *hvordan* slike samarbeid skal gjennomføres i praksis.

Formålet med denne teksten er å bidra til økt bevisstgjøring og større intern samhandling. Dokumentet er rådgivende og skal ikke oppfattes som en samling instruksjoner. Det inneholder en rekke spørsmål vi håper forskere og fagmiljø vil stille seg i forkant av inngåelsen av samarbeid. Hensikten er å bidra til å kvalitetssikre avtaler og skape fruktbare samarbeid. Utvalget har også laget en liste med forslag til praktiske tiltak og hensyn under selve gjennomføringen av samarbeidet. Innholdet i dokumentet er sterkt inspirert av internasjonale rapporter, spesielt anbefalingene i rapportene utarbeidet av Bekkers, Oosterveld og Verhagen (2019) og det australske kunnskaps- og utdanningsdepartementet (2019).¹⁵

Selv om teksten først og fremst er utformet med tanke på samarbeid med kinesiske partnere, vil utvalget understreke at den inneholder spørsmål av generell interesse for ethvert samarbeid UiB inngår med internasjonale aktører.

¹² I tillegg til tidligere refererte rapporter, se særlig d'Hooghe, Ingrid, Montulet, Annemarie, de Wolff, Marijn og Frank N. Pieke, (2018), *Assessing Europe-China Collaboration in Higher Education and Research*, Leiden Asia Centre, <https://leidenasiacentre.nl/wp-content/uploads/2018/11/LeidenAsiaCentre-Report-Assessing-Europe-China-Collaboration-in-Higher-Education-and-Research.pdf>

Bundesministerium für Bildung und Forschung (2015), *China Strategy 2015–2020. Strategic Framework for Cooperation with China in Research, Science and Education*, https://www.bmbf.de/upload_filestore/pub/China_Strategy_Longversion.pdf, Human Rights Watch (2019), *Resisting Chinese Government Efforts to Undermine Academic Freedom Abroad. A Code of Conduct for Colleges, Universities, and Academic Institutions Worldwide*, https://www.hrw.org/sites/default/files/supporting_resources/190321_china_academic_freedom_coc.pdf, Shih, T., Gaunt, A. & Östlund, S. (2020). *Responsible internationalisation: Guidelines for reflection on international academic collaboration*. Stockholm: STINT, https://www.stint.se/wp-content/uploads/2020/01/STINT_rapport_Responsable_internationalisation.pdf

¹³ Se for eksempel Fitzgerald, John (2017), "Academic Freedom and the Contemporary University. Lessons from China", *Humanities in Australia*, No 8: 8–22, <https://www.humanities.org.au/wp-content/uploads/2017/10/AAH-Hums-Aust-08-2017-entire-issue.pdf> og The Scholars at Risk Academic Freedom Monitoring Project (2019), *Obstacles to Excellence, Academic Freedom & China's Quest for World-Class Universities*, https://www.scholarsatrisk.org/wp-content/uploads/2019/09/Scholars-at-Risk-Obstacles-to-Excellence_EN.pdf

¹⁴ Se UiBs handlingsplan for Kina (2018–2022), <https://www.uib.no/ledelsen/118278/handlingsplan-uib-og-kina>

¹⁵ Bekkers, Frank, Oosterveld, Willem og Paul Verhagen (2019), *Checklist for Collaboration with Chinese Universities and Other Research Institutions*, The Hague Centre for Strategic Studies, <https://hcss.nl/report/checklist-collaboration-chinese-universities-and-other-research-institutions> og Australian Government, Ministry of Education, University Foreign Interference Task Force (2019), *Guidelines to Counter Foreign Interference in the Australian University Sector*, <https://docs.education.gov.au/node/53172>

Kjenn din samarbeidspartner

I. Hva er formålet med samarbeidet?

Hva ønsker du å få ut av samarbeidet? Har dere samme formål, eller ser du mulige interessekonflikter?

II. Hvor godt kjenner du samarbeidspartneren?

Hvilke kriterier er lagt til grunn for valg av samarbeidspartner, og hvor godt kjenner dere hverandres historie og bakgrunn? Har informasjonen som blir etterspurt, særlig på personnivå, relevans for det faglige samarbeidet?

III. Hvor godt kjenner dere hverandres respektive sektorer og bredere samfunnsforhold?

God kunnskap om den bredere samfunnskonteksten er en forutsetning for internasjonal kunnskapsutveksling, inkludert studentutveksling. Har alle som blir involverte fra UiBs side –spesielt utreisende og innreisende studenter – tilgang til relevant informasjon?

IV. Hvordan er samarbeidet finansiert?

Hvordan er samarbeidet finansiert? Legger finansieringen føring på faglig innretning og/eller rettigheter til resultater?

V. Hvordan er samarbeidet organisert?

Hvordan er samarbeidet organisert? Ligger det formelle avtaler til grunn? Hvilken jurisdiksjon gjelder i så tilfelle for disse avtalene?

VI. Hvem vil ha tilgang til forskningsresultater?

Hvem har tilgang til forskningsresultatene på kort og lang sikt? Hvor og hvordan blir eventuelle data lagret? Påvirker finansiering og organiseringen av samarbeidet tilgangen til forskningsresultatene? Hvordan kan en eventuelt sikre partene lik tilgang til data og resultater?

VII. Hvilken interesse kan eksterne parter ha av samarbeidet og resultatene av dette?

Kan eksterne parter ha kommersielle/politisk/militær interesse av samarbeidet og/eller resultatene fra dette?

VIII. Vil det være frie fortolkningsrammer og uttrykksformer?

Vil det være akademisk og kunstnerisk frihet for alle parter som er involvert i samarbeidet? Kan det tenkes at samarbeidet fører til at involverte på norsk og/eller kinesisk side blir satt under press?

IX. Er samarbeidet i overensstemmelse med normene etablert av de nasjonale forskningsetiske komiteene (NESH)?

Er samarbeidet i overensstemmelse med både de generelle forskningsetiske retningslinjene utarbeidet av NESH, samt fagspesifikke retningslinjer?

Noen nyere internasjonale rapporter om akademisk samarbeid med Kina

Australian Government, Ministry of Education, University Foreign Interference Task Force (2019), *Guidelines to Counter Foreign Interference in the Australian University Sector*, <https://docs.education.gov.au/node/53172>

Bekkers, Frank, Oosterveld, Willem og Paul Verhagen (2019), *Checklist for Collaboration with Chinese Universities and Other Research Institutions*, The Hague Centre for Strategic Studies, <https://hcss.nl/report/checklist-collaboration-chinese-universities-and-other-research-institutions>

Bundesamt für Verfassungsschutz (i.e. den tyske innelandske etterretningstjenesten) (2018), "Brief Summary of the 2018 Report on the Protection of the Constitution: Facts and Trends", <https://www.verfassungsschutz.de/en/index-en.html>

Bundesministerium für Bildung und Forschung (2015), *China Strategy 2015–2020. Strategic Framework for Cooperation with China in Research, Science and Education*, https://www.bmbf.de/upload_filestore/pub/China_Strategy_Longversion.pdf

d'Hooghe, Ingrid, Montulet, Annemarie, de Wolff, Marijn og Frank N. Pieke, (2018), *Assessing Europe-China Collaboration in Higher Education and Research*, Leiden Asia Centre, <https://leidenasiacentre.nl/wp-content/uploads/2018/11/LeidenAsiaCentre-Report-Assessing-Europe-China-Collaboration-in-Higher-Education-and-Research.pdf>

Fitzgerald, John (2017), "Academic Freedom and the Contemporary University. Lessons from China", *Humanities in Australia*, No 8: 8–22, <https://www.humanities.org.au/wp-content/uploads/2017/10/AAH-Hums-Aust-08-2017-entire-issue.pdf>

House of Commons Foreign Affairs Committee (2019): *A cautious embrace: defending democracy in an age of autocracies*, <https://publications.parliament.uk/pa/cm201920/cmselect/cmfaaff/109/10902.htm>

Human Rights Watch (2019), *Resisting Chinese Government Efforts to Undermine Academic Freedom Abroad. A Code of Conduct for Colleges, Universities, and Academic Institutions Worldwide*, https://www.hrw.org/sites/default/files/supporting_resources/190321_china_academic_freedom_coc.pdf

Joske, Alex (2018), "Picking flowers, making honey. The Chinese military's collaboration with foreign universities", *Australian Strategic Policy Institute*, https://s3-ap-southeast-2.amazonaws.com/ad-aspi/2018-10/Picking%20flowers%2C%20making%20honey_0.pdf?H5sGNaWXqMgTG_2F2yZTQwDw6OyNfH.u

Regeringskansliet, Näringsdepartementet (2018), *Sverige och Kina – stärkt samverkan för en hållbar framtid! Ett kunnskapsunderlag om innovation, forskning och högre utbildning*, https://www.regeringen.se/4aac8b/contentassets/5f0e9147360c4940a8cac5139fa949b3/sverige-och-kina-starkt-samverkan_-rapport.pdf

Regeringskansliet, Utrikesdepartementet (2019), *Arbetet i frågor som rör Kina*, <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/skrivelse/2019/10/regeringens-skrivelse-20192018/>

The Dutch Ministry of Foreign Affairs (2019), *Netherlands and China: A New Balance*, <https://www.government.nl/documents/policy-notes/2019/05/15/china-strategy-the-netherlands--china-a-new-balance>

The European Commission (2019), *EU and China: A Strategic Outlook*, <https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/communication-eu-china-a-strategic-outlook.pdf>

The Hoover Institution (2018), *Chinese Influence & American Interests. Promoting constructive vigilance*, Report of the Working Group on Chinese influence Activities in the United States, revised edition, https://www.hoover.org/sites/default/files/research/docs/chineseinfluence_americaninterests_fullreport_web.pdf

The Scholars at Risk Academic Freedom Monitoring Project (2019), *Obstacles to Excellence, Academic Freedom & China's Quest for World-Class Universities*, https://www.scholarsatrisk.org/wp-content/uploads/2019/09/Scholars-at-Risk-Obstacles-to-Excellence_EN.pdf

Utdannings- og forskningsministeriet, (2008), *Strategi – vidensamarbejde mellem Danmark og Kina*, <https://ufm.dk/publikationer/2008/filer-2008/strategi-vidensamarbejde-danmark-kina-sammenfatning.pdf>

